

Beoordelen binnen Hybride leeromgevingen

> FOR SOCIETY

HYBRIDE
leeromgevingen

Beoordelen binnen Hybride leeromgevingen

Aanleiding

De vertaling van hybride leeromgeving (HLO) raamwerken en ontwerpprincipes naar de praktijk blijkt niet eenvoudig. Een onderwerp dat hierin regelmatig onderbelicht blijft is op welke wijze het toets- en beoordelaarsaspect kan worden geborgd bij het ontwerpen, ontwikkelen en uitvoeren van een HLO.

Toetsen en beoordelen in een HLO

Een krachtige HLO wordt ontworpen volgens het ontwerpprincipe van constructive alignment (Biggs, 1996) waarin leeruitkomsten, toetsing en leeractiviteiten onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. In iedere HLO moet al in de ontwerpfase aandacht zijn voor de integratie van deze aspecten. Dit betekent helderheid over gewenste leeruitkomsten, aandacht voor effectieve leeractiviteiten én oog voor de wijze waarop leeruitkomsten getoetst kunnen worden. Toetsen worden bij voorkeur ingezet als integraal onderdeel van het onderwijs, waarbij op basis van informatierijke beoordelingen zorgvuldige beslissingen genomen worden over (het leren van) studenten en de kwaliteit van het onderwijs wordt geoptimaliseerd (Van Schilt-Mol, 2021). Het gaat hierbij dus zowel om formatieve als summatieve toetsmomenten.

Uitleg over de tool

De tool 'Beoordelen binnen hybride leeromgevingen' is ontwikkeld om onderwijsprofessionals en werkveldpartners te helpen bij het ontwerpen en evalueren van toetsen en beoordelen binnen HLO's. Een overzicht aan richtvragen is opgesteld op basis van literatuur en interviews met onderwijsprofessionals die betrokken zijn (geweest) bij HLOs. Deze vragen dienen ter ondersteuning bij het ontwerp van een HLO en om de haalbaarheid hiervan te toetsen volgens de [gewenste mate van hybriditeit](#).

Om te waarborgen dat relevante vragen rondom toetsen en beoordelen aan bod komen zijn de toetsentiteiten zoals benoemd in het [Toetsweb](#) (toets(tak)en, toetsprogramma, toetsbeleid, toetsorganisatie en toetsbekwaamheid) gebruikt als kader. Bij elke entiteit kan ten aanzien van de beoordeling als algemene vraag gesteld worden: In hoeverre is uitwerking gegeven aan betreffende entiteit bij het ontwerpen van de HLO? Bovendien wordt bij iedere entiteit aandacht geschonken aan de betrokkenheid van alle relevante actoren in de HLO. Dit betreft de studenten, werkveldpartners en de opleiding. Het is voor een aantal vragen dan ook raadzaam deze actoren te betrekken in de discussie.

Advies voor het gebruik van de tool

Voor het voeren van een dialoog is het essentieel om te starten vanuit een gezamenlijke visie op onderwijs en leren in de praktijk. HLO's die hier nog ondersteuning bij kunnen gebruiken wordt aangeraden om het [raamwerk HLO](#) te raadplegen of kunnen contact opnemen met het programmateam van het programma HLO via hybrideleeromgevingen@fontys.nl.

“Studenten geven aan wanneer het moment er is, om hun studiepunten toe te laten kennen. Medestudenten en coaches die onderschrijven dit. Studenten zijn ook echt eerlijk naar elkaar. Ze kunnen goed aangeven waar nog verdieping nodig is.”

Toets(tak)en

DEFINITIE

Onder toets(tak)en worden (leer)activiteiten/ meetinstrumenten/ bewijs-materialen verstaan die worden ingezet om na te gaan of de beoogde leeruitkomsten/ leerresultaten/ lesdoelen zijn bereikt (Joosten-ten Brinke & Draaier, 2015). Bij de kwaliteit van de toets in zijn geheel horen ook het ontwerp van de beoordelingsmodellen en student- en beoordelaarsinstructies. De student is eigenaar van zijn eigen leerproces.

“Studenten maken sprongen in ontwikkeling, komen uit hun comfortzone binnen een veilige omgeving.”

It takes a village to raise a child. Studenten ontvangen van veel kanten opbouwende feedback. Zo leren ze veel van elkaar in een veilige omgeving, net als vroeger in een groot gezin werd geleerd.

“Waar ik trots op ben is dat we iedere student ruimte geven om zichzelf te ontwikkelen én zelfs een eigen richting te kiezen. Natuurlijk moeten ze aan de leeruitkomsten voldoen, maar daarbinnen is nog zoveel ruimte!”

RICHTVRAGEN

Op welke wijze zijn actoren vanuit de hybride leeromgeving* betrokken bij het opstellen van de beoogde leeruitkomsten?

In hoeverre sluiten de (leer)activiteiten/ meetinstrumenten/ bewijs-materialen aan bij de mate van hybriditeit?

In welke mate zijn actoren vanuit de hybride leeromgeving betrokken bij de ontwikkeling van (leer)activiteiten/ meetinstrumenten/ bewijs-materialen?

In welke mate zijn actoren vanuit de hybride leeromgeving betrokken bij het beoordelen van de prestatie van de student? Denk aan de rol van ontwikkelaar, beoordelaar, beslisser.

Op welke manier wordt een kwaliteitscyclus (b.v. PDCA) doorlopen om de kwaliteit van de (leer)activiteiten/ meetinstrumenten/ bewijs-materialen te borgen?

*Studenten, werkveldpartners, opleiding

“Te zien dat studenten soms durven zeggen: ‘Ik heb dit meer dan op verwacht niveau, zelfs boven verwacht niveau gedaan. Dat blijkt uit dat ik het al eens gedaan heb en ook nog in andere of moeilijke situaties heb geoefend. Daar ben ik trots op en daar wil ik dan ook graag boven verwacht niveau voor krijgen.’ Dat is dat extra stapje, dat studenten verder gaan en meer uit zichzelf halen.”

Operationeel toetsbeleid en toetsplan

DEFINITIE	RICHTVRAGEN
<p>Het operationeel toetsbeleid omvat inhoudelijke en procedurele afspraken rondom toetsen en beoordelen.</p> <p>Het toetsplan omvat de uitwerking van toetskaders in toetsplan per opleiding (huidige en gewenste situatie/ ambities).</p>	<p>In hoeverre sluit het toetsbeleid aan op de visie op hybride leeromgevingen?</p> <p>In welke mate zijn actoren vanuit de hybride leeromgeving betrokken bij het doorlopen van een kwaliteitscyclus?</p> <p>In welke mate hebben actoren vanuit de hybride leeromgeving een rol bij het ontwerpen van toetsbeleid en toetsplan?</p> <p>Op welke manier wordt een kwaliteitscyclus (b.v. PDCA) doorlopen om de kwaliteit van het toetsbeleid te borgen?</p>

"De kunst is om je niet te laten tegenhouden door tegenslag, problemen oplossen in de lijn van de visie."

"We proberen de systemen zo in te zetten, dat ze in lijn met de visie gebracht kunnen worden."

Toetsorganisatie

DEFINITIE	RICHTVRAGEN
<p>Met toetsorganisatie wordt verwezen naar de wijze waarop docenten, examencommissie, curriculumcommissie, toetsexpertiseteam, management en onderwijs ondersteunend personeel doelgericht met elkaar samenwerken om de gewenste toetskwaliteit op alle toetsentiteiten te realiseren (Van Deursen & Van Zijl, 2015). Daarbij gaat het om het vaststellen van rollen, taken en verantwoordelijkheden van betrokken actoren bij toetsing, het rolvast met elkaar samenwerken en de logistieke organisatie van toetsing.</p>	<p>In welke mate zijn actoren vanuit de hybride leeromgeving en de student betrokken bij het doorlopen van een kwaliteitscyclus?</p> <p>Op welke manier hebben actoren vanuit de hybride leeromgeving een plek in de toetsorganisatie?</p> <p>In welke mate zijn taken, verantwoordelijkheden en rollen van en voor alle actoren uit de hybride leeromgeving voldoende duidelijk?</p> <p>Op welke manier wordt een kwaliteitscyclus (b.v. PDCA) doorlopen om de kwaliteit van de toetsorganisatie te borgen?</p>

Toetsprogramma

DEFINITIE

Het toetsprogramma is een bewuste en beargumenteerde combinatie van toets(tak)en, passend bij de doelen en opbouw van een opleiding (het onderwijsprogramma) (Baartman & Van der Vleuten, 2015).

Het gaat bij het toetsprogramma expliciet over het geheel van toetsen van een afgebakend onderdeel (Baartman & Van der Vleuten, 2015; Baartman, 2017).

Het gaat om de heldere samenhang tussen toetsen en de borging van de verschillende functies van toetsing.

Het toetsprogramma moet antwoord geven op twee fundamentele vragen: 'Omvat het toetsprogramma de essentie die nodig is om na te gaan of een student startbekwaam is?' en 'Welke bewijsmaterialen dienen studenten hiervoor aan te leveren om een goede beslissing te kunnen nemen?'.

RICHTVRAGEN

In hoeverre sluiten de leeractiviteiten in de hybride leeromgeving aan bij zowel de onderwijspraktijk als de beroepspraktijk?

In welke mate zijn de actoren vanuit de hybride leeromgeving betrokken bij de totstandkoming van het toetsprogramma?

Geeft het toetsprogramma voldoende inzicht in de mate van beheersing van leeruitkomsten om beslissingen op te kunnen baseren?

Op welke manier wordt een kwaliteitscyclus (b.v. PDCA) doorlopen om de kwaliteit van de toetsprogramma te borgen?

"Zelf leergemeenschap worden! Practice what you preach."

Toetsbekwaamheid

DEFINITIE

Met toetsbekwaamheid wordt verwezen naar de deskundigheid die bij actoren binnen de opleiding aanwezig moet zijn om kwaliteit te realiseren op alle toetsentiteiten (Van Berkel, Sluijsmans & Joosten-ten Brinke, 2015). Specifiek voor de entiteit toetsen geldt dat de toetsbekwaamheid van werkveldpartners, docenten, examencommissies en andere betrokkenen van essentieel belang is: werkveldpartners, onderwijspartners en studenten moeten informatie kunnen interpreteren om leren/leeractiviteiten bij te sturen.

"Wij leren studenten om goede feedbackvragen te stellen. Zo leren we de praktijk om goede feedback te geven."

"De switch van docent naar coach, dat vraagt veel voor zowel studenten als van coaches, als dat werkt dan gaat het goed. Dan moet je ook als management en projectgroep een leergemeenschap zijn. Op die manier naar leren kijken in alle gelaagdheden. Dan werkt het supergoed."

RICHTVRAGEN

Welke criteria zijn er gesteld aan de toetsbekwaamheid van alle relevante actoren uit de hybride leeromgeving? Denk aan feedbackgeletterdheid van zowel student, beroepspraktijk als onderwijspraktijk.

In welke mate past de scholing van de actoren bij de rol die ze hebben in de hybride leeromgeving.

Welke rol hebben actoren vanuit de beroepspraktijk bij de beoordeling van studenten?

Op welke manier wordt een kwaliteitscyclus (b.v. PDCA) doorlopen om de kwaliteit van de toetsbekwaamheid te borgen?

Fontys

> FOR SOCIETY